suotas XVI a. pabaiga–XXI a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, kurio storis nuo 1,5 iki 3,6 m, o į įžemį įgilintų objektų vietose – dar didesnis. Įdomu, kad dalis archeologinio laikotarpio sluoksnių yra suplauti. Tai liudija, kad į P nuo miesto gynybinės sienos Aušros vartų stovėjusio senojo vandentiekio sistemoje naudoto bokšto, menamos bastėjos, ir kitų įtvirtinimų (griovos, pylimų (?)) aplinka buvo vandeninga. 2023 m. vykusių tyrimų metu rasta santykinai nedaug archeologinių radinių ir gyvūnų kaulų. Tyrimai šiame objekte papildė informaciją apie Vilniaus miesto P dalies priemiesčio raidą Naujaisiais ir Naujausiais laikais.

3 Bazilijonų Street

In 2023, archaeological excavations continued at 3 Bazilijonų Street and its surroundings, in the area behind the defensive wall that enclosed a part of Vilnius Old Town, in the historic borough referred to as the Sharp End. The detailed excavations were related to the implementation of the building reconstruction project and covered 174 m^2. The exploratory excavations covered an additional 48 m^2 (Fig. 1). This year, the identified cultural layer dated from the late 16th or the first half of the 17th century to the 21st century. It ranged between 1.5 and 3.6 m in thickness and reached even greater depths if the cuts of features are included. Trench 15 yielded perhaps the most interesting data regarding the development of the site. The site assemblage spanned different periods. The upper horizons of the cultural layer were thick, largely formed during the construction of present-day buildings in the late 19th or early 20th century. These horizons also contained some of the building's infrastructure, such as a brick collector and a cylindrical concrete sewage tank (Fig. 2). Underneath, low-intensity horizons dating from the late 16th to the 18th century were identified. Signs of water erosion of the archaeological layers indicate the presence of a wet environment in the area which housed the old water supply tower to the S of the Gates of Dawn (remains of wooden water supply lines from the 17th–18th centuries were also found in trench 15; Fig. 3), probably the bastion, and other fortifications (ditch, ramparts?). The excavations yielded a relatively small amount of finds and animal bones. The excavations also provided new insights into the development of the S boroughs of Vilnius in the early modern and modern periods.

Viktorija Ziabreva, Povilas Zaremba, Linas Girlevičius

Krivių gatvė 11

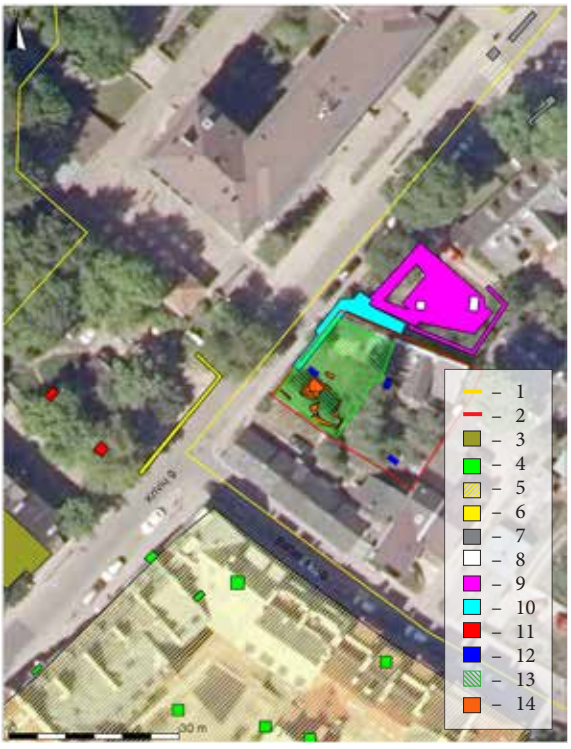
Archeologiniai tyrimai sklype Krivių g. 11 buvo atlikti numatytos naujos statybos vietoje. Sklypas yra prie istorinių Užupio ir Popinės priemiesčių sankirtos, pastarojo priemiesčio teritorijoje. Popinėje, kuri pradėjo formuotis XVII a. I pusėje, vieni pirmųjų gyventojų buvo stačiatikių disunitų, t. y. neprisijungusių prie ATR stačiatikių ir Romos katalikų bažnyčios unijos, šventikai, popai. Pastaruoju metu sklype stovėjo XX a. tarpukaryje statytas medinis namas, sklypas archeologų nebuvo tyrinėtas. Artimiausi santykinai didelės apimties archeologiniai tyrimai 2019–2020 m. vyko greta esančiame sklype Krivių g. 13A (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 383–384). Tų tyrimų metu tirtas iki 3,6 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio ankstyviausias horizontas datuotas XVI–XVII a., aptiktos XVII a. datuotos gamybinės krosnies liekanos.

2023 m. tyrimai Krivių g. 11 pradėti nuo žvalgomųjų tyrimų. Jų metu sklype ištirti 3

šurfai, tirtas 6 m² plotas (1 pav.). Tyrimų metu tik šurfe 1 aptiktas archeologinis sluoksnis, o šurfe 3 – pora archeologinio laikotarpio radinių. Nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio storis tirtose vietose yra 1,55–2 m. Šurfe 1 nuo maždaug 1 m gylio tirtas 10–40 cm storio tamsiai pilko smėlio sluoksnis. Jame aptikta santykinai daug archeologinių radinių, datuojamų XVI a. pabaiga–XVII a. I puse. Šiame archeologinio sluoksnio horizonte aptiktas gana gerai išlikęs pentinas (2 pav.), keraminė grindų plytelė, buitinės keramikos fragmentų, koklio šukė. Žemiau šiame šurfe tirtas gelsvo, pilko smėlio sluoksniai be archeologinių radinių. Manoma, kad šie iki 36 cm bendro storio sluoksniai yra susiformavę dėl erozijos. Apatinis ankstyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas – pilkas smėlis be radinių, o po juo – smėlio įžemis. Baigus žvalgomuosius tyrimus rekomenduota arčiau Krivių gatvės trasos esančioje apie 220 m² ploto ŠV sklypo dalyje, iki pradedant statybinius žemės kasimo darbus, atlikti detaliuosius tyrimus. Likusioje 376 m² sklypo dalyje ir Krivių gatvėje, kur suprojektuoti požeminiai inžineriniai tinklai, rekomenduota atlikti žvalgymus žemės kasimo darbų metu.

Detalieji tyrimai sklypo ŠV dalyje pradėti spalio mėnesį, jie vyko 225 m² ploto perkasoje 1 (1 pav.). Perkasos 1 Š kampe buvo atkastos patvariosios akmenų grindinio ir betoninių šaligatvio plytelių dangos. Jos aptiktos nuo 20–30 cm gylio nuo sklype buvusio žemės paviršiaus, dalis jų dar visiškai neseniai veikiausiai buvo matomos ilgą laiką apleisto sklypo žemės paviršiuje.

Daugiau struktūrų aptikta sklypo P–PV dalyse. Čia atkastos apie 7x4 m dydžio XX a. I pusės mūrinio rūsio liekanos, kurio mūras dengtas ir cementinio skiedinio sluoksniu. Prie rūsio P dalies atkastos XVII a. datuojamos gamybinės krosnies 1 liekanos (3 pav.). Moliu

1 pav. Situacijos planas: 1 – KVR ribos; 2 – sklypo riba; 3 – 1992 m. A. Jankausko tyrimai; 4 – 2003 m. L. Kvizikevičiaus tyrimai; 5 – 2003 m. V. Vainilaičio tyrimai; 6 – 2009 m. A. Simniškytės-Strimaitienės tyrimai; 7 – 2014 m. L. Girlevičiaus tyrimai; 8 – 2019 m. G. Jonučio tyrimai; 9 – 2019 m. T. Bajarūno tyrimai; 10 – 2020 m. T. Bajarūno tyrimai; 11 – 2023 m. P. Zarembos tyrimai; 2 – 2023 m. V. Ziabrevos tyrimai; 13 – detaliųjų tyrimų vieta; 14 – aptiktos mūrinės konstrukcijos. S. Paulausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – protected area; 2 – plot boundaries; 3 – excavations by A. Jankauskas in 1992; 4 – excavations by L. Kvizikevičius in 2003; 5 – excavations by V. Vainilaitis in 2003; 6 – excavations by A. Simniškytė-Strimaitienė in 2009; 7 – excavations by L. Girlevičius in 2014; 8 – excavations by G. Jonutis in 2019; 9 – excavations by T. Bajarūnas in 2019; 10 – excavations by T. Bajarūnas in 2020; 11 – excavations by P. Zaremba in 2023; 2 – excavations by V. Ziabreva in 2023; 13 – detailed excavation area; 14 – masonry structures.

2 pav. Šurfe 1 aptiktas pentinas. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. A spur recovered from test pit 1.

rištų XVII a. būdingų plytų su išilginėmis braukomis mūras atkastas iškart po šioje sklypo dalyje buvusiu storu daržo / sodo žemės sluoksniu. Šio statinio liekanos plane beveik stačiakampio iki 5x3 m dydžio plano, buvo išlikusios 3 išorinės sienos, o skliautas buvo sugriuvęs į krosnies vidinę dalį. Virš menamų skliauto liekanų aptikta riedulių sankaupa. Tyrimų metu krosnies viduje grindų nerasta, tačiau aptikta skliautą laikiusių arkų atramų fragmentų. Krosnies (?) 2 liekanos aptiktos perkasos 1 V kampe.

3 pav. Perkasoje 1 aptiktos krosnies liekanos jų tyrimų metu. T. Abraičio nuotr.

Fig. 3. The remnants of a furnace in trench 1.

Į perkasą pateko 2,6 m ilgio, 40 cm pločio moliu rišto mūro fragmentas, menamos krosnies vidinėje dalyje buvo prikritę akmenų. Dėl prasto išlikimo ir todėl, kad į perkasą 1 pateko tik dalis šio statinio liekanų, jų tiksliau datuoti nepavyko. Vis dėlto manoma, kad ir jos turėtų būti datuojamos XVII a.

Perkasos 1 vidurinėje dalyje aptiktos dar kelios struktūros, XVI ar XVII a. galbūt sudariusios bendrą visumą (4 pav.): 1,75x0,8 m dydžio moliu rišto pamato (?) fragmentas, molio aslos (?) dalis su akmenų grindinio ir plytų grindų nedideliais fragmentais. Menama molio asla veikiausiai tęsėsi ir R–ŠR kryptimi, tačiau čia asla prasčiau išlikusi, apardyta vėlyvų perkasimų. Aptiktos struktūros buvo vertintos dviejose KPD NKPVT, teisinė apsauga aptiktosioms struktūroms nebuvo suteikta, todėl tos statinių liekanos buvo išardytos. Ankstyviausi detaliųjų tyrimų metu aptikti radiniai datuojami XVI a. viduriu–II puse. Tai nedaug monetų, keraminių indų, koklių ir čerpių fragmentų. Tikėtina, kad minimu laikotarpiu datuojama ir buvusio pastato asla, vis dėlto to laikotarpio kultūrinio sluoksnio horizontas nėra intensyvus. Bendrai vertinant kultūrinio sluoksnio intensyvumas buvo gana menkas, nors dalis

radinių ir siekia XVI a. Kita vertus, sklypo tyrimai įdomūs dėl aptiktųjų struktūrų, kurios liudija XVII a. čia vykus gamybinę veiklą, gausos.

11 Krivių Street

In 2023, archaeological excavations were carried out at 11 Krivių Street in the historic Vilnius borough of Popinė (Popovčyzna), close the *Užupis* borough (Fig. 1). The excavations comprised 3 test pits (6 m^2) that revealed the remnants of two 17th-century stoves (Fig. 3) and a well-preserved spur (Fig. 2). Not far from these work-purpose buildings, a partial clay-bound foundation was discovered, along with likely contemporary or slightly older earthen floor, stone pavement, and brick floor fragments (Fig. 4). The cultural layer was characterised by a dark soil layer in its upper part, up to 1 m thick, resulting from long-term farming activities. The earlier horizons of the cultural layer were sandy and showed some signs of erosion. The earliest finds recovered during the detailed excavations dated to the middle or the second half of the 16th century. The cultural layer examined on this side of the plot ranged from 1.55 to 2.5 m in thickness.

Monika Žėkaitė

Studentų gatvė 39

Vilniuje, Studentų g. 39, esantis sklypas yra Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (UK 25504) ŠV pakraštyje. Jame 2023 m. buvo atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu tirti 25 šurfai (108 m^2 plotas). Vėliau atlikti detalieji tyrimai, kurių metu tirtos 2 perkasos: perkasoje 1 bendrai ištirtas plotas siekė 32,6 m^2, perkasoje 2 – 20,9 m^2. Bendrai sklype buvo ištirtas 156,1 m^2 plotas (1 pav.).

Peržiūrint XVIII a. vidurio, XIX–XX a. I pusės istorinius planus pastebima, kad istoriniame Saltoniškių priemiestyje esantis sklypas nebuvo urbanizuotas. XVIII a. vidurio plane vaizduojamas ežerėlis su ištekančiu upeliu Neries link, kitas upelis (Neries protakos liekana) vaizduojamas XIX a. pabaigos planuose ištekantis iš Šnipiškių ežerėlio. Minėti ir panašus upeliai ir šaltiniai ilgainiui urbanizuojant teritorijas buvo užpilti arba kanalizuoti. Manoma, kad tirta teritorija galėjo būti žema, drėgna vieta dėl pratekančių upelių, o kuriantis

4 pav. Perkasoje 1 aptiktos struktūros. T. Abraičio nuotr.
Fig. 4. Structures found in trench 1.